

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА**

МОРАЛЬНІ ОСНОВИ ПРАВА

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ*

16 ГРУДНЯ 2010

м. Івано-Франківськ
2010

УДК 17.02: 340.11 (063)
ББК 87.7+67.02я73
М 79

Рекомендовано до друку Вченою радою Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ, протокол № 4 від 01.12.2010

Редакційна колегія:

Кафарський Володимир Іванович (голова колегії), доктор юридичних наук, професор;
Ларіонова Вікторія Костянтинівна, доктор філософських наук, професор;
Фріс Павло Львович, доктор юридичних наук, професор;
Шутак Ілля Дмитрович, доктор юридичних наук, професор;
Москалець Віктор Петрович, доктор психологічних наук, професор;
Андрухів Ігор Олексійович, доктор історичних наук, доцент;
Бойчук Василь Миколайович, кандидат філологічних наук, доцент.

М 79 **Моральні основи права: матеріали Між нар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 16 грудня 2010 р.). – Івано-Франківськ: ПЮІ ЛьвДУВС, 2010. – 700 с.**

Право і мораль як складові частини духовної культури суспільства органічно пов'язані, що знаходить своє відображення у правовій системі державно організованого суспільства, яке конституційно закріплює життєво важливі норми, цінності та моральні принципи. Сучасні кардинальні зміни державно-політичних відносин вимагають переосмислення існуючих уявлень про співвідношення права та моралі у напрямі підвищення їх ролі у державотворчих процесах та формуванні громадянського суспільства. Вирішенню цих теоретико-прикладних проблем й присвячені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Моральні основи права», вміщені у цьому збірнику.

Право и мораль как составляющие духовной культуры общества органично взаимосвязаны и отображаются в правовой системе государственно организованного общества, которое конституционно закрепляет жизненно важные нормы, ценности и моральные принципы. Современные кардинальные изменения государственно-политических отношений требуют переосмысления существующих представлений о соотношении права и морали в государственном строительстве и формировании гражданского общества. Решению этих важных теоретико-прикладных проблем посвящены материалы Международной научно-практической конференции «Моральные основы права», опубликованные в этом сборнике.

Law and Morality as integral parts of spiritual culture of society are organically connected. It finds its attraction in legal system of the state-organized society which constitutionally fix the most vital and important norms, values and principles. The modern cardinal changes of political relations demand comprehending the current ideas of interaction of Law and Morality in direction of enhancing their role in a state-making process and forming civil society. The publications contained in this issue of International scientific practical conference «Moral basics of Law» are mainly dedicated to solving these theoretical and practical problems.

Відповідальність за точність та достовірність інформації, що міститься у статтях, покладається на авторів.

УДК 17.02: 340.11 (063)
ББК 87.7+67.02я73
© Прикарпатський юридичний
інститут ЛьвДУВС, 2010

ці заходи принесли користь і були ефективними, в першу чергу потрібно, щоб населення мало довіру до цих дій держави.

Ще один приклад стосується визначення державою прожиткового мінімуму, базового показника усієї системи соціального забезпечення. Як може населення довіряти державі, коли вона встановила розмір цього показника, від якого залежить мінімальна заробітна плата і пенсія, настільки далекий від реальності, що він уже навіть не забезпечує мінімальних потреб людини, необхідних для її виживання! При визначенні якого державою вже декілька років порушується законодавство й для заміни якого держава вигадує «сурогатні» показники, такі як гарантований рівень прожиткового мінімуму, що передбачає здійснення виплат різноманітних видів соціальної допомоги на рівні, навіть меншому, ніж прожитковий мінімум.

Також проблемною є ситуація з визначеністю та чіткістю законодавства, яке закріплює гарантії соціально-економічних прав. Зокрема, не можна говорити про будь-яку правову визначеність, коли людина для того, щоб отримати певні соціальні виплати, змушена звертатися до суду, проходити всі стадії судового розгляду й ще довше чекати виконання рішення суду, замість того, щоби за допомогою простої й зрозумілої процедури отримати передбачену в законі допомогу. Яскравими прикладами таких ситуацій є виплати допомоги по догляду сім'ям з дітьми, а також доплат до пенсії, які передбачені дітям війни. Судова система завалена такими справами, і населення до кінця не може зрозуміти, на що воно має право, а на що ні.

Таким чином, світовий досвід показує неспроможність нав'язування новим суверенним державам, що появилися на просторах колишнього Радянського Союзу, теорій консервативного напрямку, які зводять до мінімуму соціальну роль держави. Очевидно, що без створення і вдосконалення соціальної держави, яка проводить гнучку і соціальну політику в умовах демократії і законності, неможливо забезпечити реалізацію основних прав і свобод людини.

Література

1. Шавель С.А. Социальная сфера общества и личность / Шавель С.А. – Мн., 1998. – с.17
2. Marshall T.H. Social policy in the twentieth century / Marshall T.H. – London, 1967. – P. 7.

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ РЕГІОНІВ ЯК ПРАВОВА ПРОБЛЕМА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

Ігор Йосифович Магновський,

*кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри конституційного та міжнародного права
Національної академії внутрішніх справ*

Сучасний розвиток незалежної України поставив у нову площину проблему регіоналізації і тим самим спричинив вибір пошуку оптимальної моделі адміністративно-територіального устрою як складової територіального устрою країни. І хоч Україна визначилася як унітарна держава, забезпечивши збереження своєї територіальної цілісності, однак проблем політичного і соціально-економічного характеру не було вирішено, більше того як, ніколи загострилися стосунки місцевого самоврядування з центральними органами державної влади, політичних еліт Сходу і Заходу держави. Сьогодні все це спричинило актуальність новітніх підходів до розв'язання та усунення кризових явищ у суспільстві.

А тому одним із основоположних напрямів ефективності розвитку українського суспільства є реформування територіального устрою держави. Як слушно зазначає В. Кравченко, «запровадження власного територіального устрою є важливим фактором утвердження державності» [1, с. 106].

На сьогоднішній день існує значна розмитість різноманітних підходів до розв'язання цієї проблеми. На думку А. Чемериса та М. Лесечка, відсутність всебічного напрацювання змісту реформи є одним із суттєвих чинників, що сповільнюють хід адміністративно-територіальної реформи [2, с. 20]. Тому, як стверджує ряд науковців, зокрема І. Кресіна, А. Коваленко, К. Вітман та інші, аналіз і систематизація існуючих концептуальних підходів до реформування адміністративно-територіальної структури в сучасній Україні сприятимуть виявленню загальноприйнятних, принципових позицій у цьому питанні [3, с. 245].

Отже, необхідно звести до спільного знаменника розрізнені позиції відповідних напрацювань вченими стосовно територіальної організації держави. І одним із ключових факторів, які необхідно при цьому врахувати, разом із соціально-економічними, політичними, природно-ресурсними, екологічними та іншими, є етнонаціональні фактори, в основі, котрих лежать морально-етичні цінності. Адже, етнорегіональна структура України – різноманітна, із власними особливостями тих чи інших територій держави. Визначається вона власне етносами, закономірностями розселення, історичними і національними традиціями, соціально-політичною і економічною роллю, яку вони відіграють, та співвідношенням з іншими етносами.

Що стосується титульної нації – українців, то вже у ХІХ ст. сформувалося уявлення про п'ять етнографічних районів, які певною

мірою різняться культурно-побутовими ознаками: Поділля, Покуття, Галичина, Закарпаття та Слобожанщина. Нині Україну прийнято поділяти на шість історико-етнографічних зон: Полісся, Карпати, Поділля, середня Наддніпрянщина, Слобожанщина, Південь. Але, потрібно зазначити, що між етнографічними районами України не існує чітких меж, тому такий поділ має досить умовний характер [4, с. 260].

За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року в Україні живуть представники 130-ти національностей і народностей [4, с. 261]. А це велика розмаїтість людських спільнот, які проживають у тих чи інших регіонах, стосунки всередині яких потребують осягнення сфери моральності, що здатна живити розум і почуття людини, надихати на щире, безпосереднє спілкування, на взаємну приязнь і довіру.

Таким чином, осмислення розселення одного з найчисленніших етносів Європи – українців та субетносів українського народу (бойки, гуцули, лемки, литвини, поліщуки, русини), а загалом і всіх інших національностей на землях України, на основі самобутніх традицій і звичаїв сприятиме ґрунтовному, виваженому підходу і виборі моделі удосконалення територіального устрою держави.

Потреба у наукових розробках із залученням вчених різноманітних галузей стосовно територіальної організації в Україні сьогодні дуже велика. Як наголошує Я. Верменич, просторовий контекст суспільної регіоналізації присутній нині в усій системі як природничих, так соціогуманітарних наук. Простір став не просто середовищем існування людини, але й мірилом її цивілізованості [5, с. 31].

У свою чергу слід підкреслити, що без активної участі громадськості реформування адміністративно-територіальної структури неможливе, а для цього необхідне забезпечення суспільної зацікавленості, громадянської активності представників усіх регіонів з їх менталітетом, як невід’ємних складових цього процесу.

Загалом, становлення адміністративно-територіальної організації в Україні, зауважує О. Кучабський, є єдиним способом розв’язання суперечностей у системі територіального управління, оскільки відкриває можливість реформування адміністративно-територіального устрою не «зверху», керуючись директивними методами, а природним шляхом – «знизу», ґрунтуючись на потенціалі місцевих громад і регіональних спільнот [6, с.240].

Отже, урахування національно-культурних особливостей регіонів з їх морально-етичними складовими сприятиме розробці та впровадженню у реальну дійсність такого територіального устрою, який слугуватиме розвитку територіальних утворень у межах територіальної цілісності незалежної України.

Література

1. Кравченко В. Тенденції розвитку територіального устрою України / В. Кравченко // Проблеми реформування державної влади: конституційні та управлінські аспекти: тези доп. та наук. повідомлень наук.-практ. конф. м. Київ. 10-11 березня 1995 року / відп. за вип. Ю. Шемшученко, В. Авер'янов, В. Кампо. – К., 1995. – С.106.
2. Чемерис А.О. Системний підхід до проблеми реформування проблеми реформування державного управління / А.О. Чемерис, М. Д. Лесечко // Вісник УАДУ. – 2001. – № 3. – С. 20.
3. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми: монографія / І.О. Кресіна, А.А. Коваленко, К.М. Вітман та ін./ за ред. І.О. Кресіної. – К.: Логос, 2009. – 480 с.
4. Політологічний словник : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка. – К.: МАУП, 2005. – 792 с.
5. Верменич Я. В. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування: у 2-х ч. – Ч.1. / Я. В. Верменич. – К. Ін-т історії України НАН України, 2009. – 364 с.
6. Кучабський О. Г. Перспективи становлення адміністративно-територіальної організації України / О. Г. Кучабський // Теоретичні та методологічні проблеми суспільної географії: зб. наук. праць. – Львів ЛНУ, 2006. – С.240.

МОРАЛЬ В ПОЛІТИЦІ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Катерина Олександрівна Настечко,

*кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник
Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України*

Говорячи про базис та надбудову, слід відзначити, що вони існують не лише в економіці, а й у праві. Таким базисом, основою слід вважати правила моралі та справедливості, неписані, але такі, що існують в будь-якому суспільстві. Що це таке? Спитайте перш за все себе. Питання має полягати в тому чи роблю я моральну та справедливу дію? Які наслідки дії, чого буде більше: надбань чи втрат після її здійснення?

На відміну від інших соціальних інститутів, політика слугує задоволенню не особистих потреб, а загальнозначущих і групових інтересів, реалізація яких неможлива без влади держави.

Слід підтримати позицію, що моральною, такою, що зберігає цілісність внутрішнього середовища суспільства, є управлінська дія, що забезпечує досягнення цілей більшості його членів. Тому завданням політичної еліти є чітке визначення таких цілей і забезпечення їхньої реалізації [1, с.109-110].

Політика перебуває у тісній взаємозалежності із суспільною мораллю. На прикладі вітчизняної історії ХХ ст. ми бачимо, що коли

ВИСТУПИ:

<i>Віталій Дмитрович Юрчишин</i> ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	217
<i>Анжеліка Романівна Крусян</i> КОНЦЕПТ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	222
<i>Наталя Вікторівна Мішина</i> СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ: ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ	228
<i>Альберт Анатолійович Єзеров</i> ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ ЯК ОЗНАКА НИЗЬКОЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ	231
<i>Віталій Васильович Книш</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА І МОРАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНО- ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН	234
<i>Роман Тарасович Чернега</i> НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА: МОРАЛЬНА СТОРОНА ДІЄВОЇ ГРОМАДИ	237
<i>Галина Іванівна Дутка</i> ГУМАНІСТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ	240
<i>Ігор Йосифович Магновський</i> МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ РЕГІОНІВ ЯК ПРАВОВА ПРОБЛЕМА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ	244
<i>Катерина Олександрівна Настечко</i> МОРАЛЬ В ПОЛІТИЦІ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА	246
<i>Ірина Євгенівна Словська</i> ПРАВОВА І МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ	249